

Zigmas Kalesinskas

OBELYNĒS ISTORIJA IR DABARTIS

OBELYNĖS ISTORIJA IR DABARTIS
OBELYNĖ HISTORY AND PRESENT

Obelynė, Kauno r.
2019

Zigmas Kalesinskas
OBELYNĖS ISTORIJA IR DABARTIS

ISBN 978-609-95808-6-9

© Autorius Zigmas Kalesinskas
© Dizaineris Darius Petreikis
© „Kauno rajono muziejus“

Leidiny s išleistas įgyvendinant
projektą „Senųjų tradicinių sodo,
daržo ir dekoratyvinių augalų
atgimimas: Paveldo sodų turas“.

Projektą finansuoja
2014–2020 m. INTERREG V-A
Latvijos ir Lietuvos programa

Projektą iš dalies remia
Kauno rajono savivaldybė

PAVELDO SODAI / HERITAGE GARDENS

PAVELDO SODAI

Leidiny s parengtas įgyvendinant projektą „Senųjų tradicinių sodo, daržo ir dekoratyvinių augalų atgimimas: Paveldo sodų turas“. Projektą finansuoja 2014–2020 m. INTERREG V-A Latvijos ir Lietuvos programa.

Projekto tikslas yra išsaugoti istorines tradicines sodo ir daržo augalų veisles, skatinti jų paplitimą bei sodininkystės tradicijų puoselėjimą. Sodininkystės ekspertai iš Latvijos ir Lietuvos padėjo senuosiuose soduose atpažinti išlikusių senųjų veislių augalus, o turizmo specialistai pasiūlė rinkai naują turizmo produktą – Paveldo sodus. Tarpvalstybinio projekto dėka abiejų sričių ekspertai apsikeitė gerą patirtimi ir žiniomis, turimų senų augalų veislių pavyzdžiais, konsultavo senų sodų augintojus, o žiniasklaidoje atsirado švietėjiškos informacijos apie senąsias tradicines veisles ir būtinybę jas išsaugoti ateities kartoms. Projektas apima ne tik senųjų veislių populiarinimą, tačiau ir užaugintų produktų perdirbimą, sukuriant naujų skonių gaminius. Latvijos ir Lietuvos kaimo turizmo asociacijos yra atsakingos už naujo turizmo produkto rinkodarą ir pristatymą rinkai. Sukurti maršrutai, skirti sodininkystės mėgėjams, supažindina su projekto eigoje atrinktais vertingais objektais, o parengta metodinė medžiaga informuoja paveldo sodų savininkus ir sodininkystės entuziastus apie teorines ir praktines produkto kūrimo galimybes. Įgyvendinant projekto veiklas taip pat pagerinta prof. T. Ivanausko „Obelynės“ sodybos ir Rundalės rūmų infrastruktūra, sukurtas istorinis sodas. Projekto partneriai, įgyję naujos patirties ir žinių, puoselės Paveldo sodų turizmo produktus, skatins aktyvų kaimyninių valstybių turistų srautų augimą bei užtikrins projekto tikslų įgyvendinimą ir tęstinumą.

Visas projekto biudžetas – 830 733 EUR. Iš jų – Europos regioninės plėtros fondo bendrasis finansavimas – 706 123 EUR.

PROJEKTO PARTNERIAI:

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslo centras
www.lammc.lt

Latvijos sodininkystės institutas
www.darzkopibasinstitut.lv

Latvijos kaimo turizmo asociacija „Lauku cejotajs“
www.celotajs.lv

Lietuvos kaimo turizmo asociacija
www.atostogos.kaime.lt

Rundalės muziejus Latvijoje
<http://rundale.net>

Kauno rajono muziejus
www.krmuziejus.lt

PROJEKTO PUSLAPIS:

<http://latlit.eu/li-181-revival-of-old-traditional-fruit-vegetable-and-ornamental-plants-and-their-products-heritage-gardens-tour-heritage-gardens>

Šis leidiny s parengtas iš Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų. Už šio leidinio turinį atsako LAMMC SodIninkystės ir daržIninkystės institutas. Jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi Europos Sąjungos nuomonę.

HERITAGE GARDENS

The publication has been prepared within the framework of the project “Revival of old traditional fruit, vegetable and ornamental plants and their products: Heritage Gardens Tour”, funded by the European Union under the INTERREG V-A Latvia–Lithuania Programme 2014–2020.

The aim of the project is to preserve the historical / traditional cultivars of orchard and garden plants, to promote their spread and to foster horticultural traditions. Horticultural experts from Latvia and Lithuania have helped to identify the plants of the old cultivars that have survived in the old gardens, and tourism specialists have offered a new product – Heritage Gardens – to the tourism market. Thanks to the cross-border project, experts from both fields have exchanged the good experience and knowledge as well as specimens of plants of the old cultivars, provided advice on management of old orchards; educational information about the old traditional cultivars and necessity to preserve them for future generations has appeared on the media. The project involves not only promotion of the old cultivars, but also processing of the cultivated produce and development of new flavours. Latvian and Lithuanian rural tourism associations are responsible for the marketing and presentation of the new tourism product to the market. The developed routes, intended for horticultural lovers, introduce the valuable objects selected during the course of the project, and the developed methodological and informative material enlightens the owners of heritage gardens and horticultural enthusiasts about the theoretical and practical possibilities of product development. During the implementation of the project activities, the infrastructure of prof. T. Ivanauskas’ “Obelynė” homestead and Rundale palace has been improved, a historical garden has been created. Having gained the new experience and knowledge, the project partners will foster the tourism

products of Heritage Gardens, promote the growth of active tourist flow from the neighbouring countries and ensure implementation and continuity of the project goals.

The project budget totals 830,733 EUR. Of these, cofunding from the European Regional Development Fund accounts from 706,123 EUR.

THE PROJECT PARTNERS:

Lithuanian Institute of Horticulture LAMMC
www.lammc.lt

Latvian Institute of Horticulture
www.darzkopibasinstituts.lv

The Latvian country tourism association “Lauku celotajs”
www.celotajs.lv

The Lithuanian Countryside Tourism Association
www.atostogoskaime.lt

The Rundale Palace Museum
<http://rundale.net>

The Kaunas Region museum
www.krmuziejus.lt

PROJECT WEBPAGE:

<https://latlit.eu/li-181-revival-of-old-traditional-fruit-vegetable-and-ornamental-plants-and-their-products-heritage-gardens-tour-heritage-gardens/>

This publication has been produced with the financial assistance of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the Lithuanian Institute of Horticulture, LAMMC and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union.

**TADO IVANAUSKO ŠEIMOS
BIOGRAFINIAI FAKTAI IR JO VEIKLA**

TADAS IVANAUSKAS (1882–1970), Lietuvos gamtininkas, rašytojas, biologijos mokslų daktaras, profesorius, akademikas, Lietuvos šaulių sąjungos narys, gimė 1882 m. gruodžio 16 d. Lebiodkoje, Varanavo valsčiuje, Lydos apskrityje, tuometinėje Rusijos imperijoje (dabar – Baltarusija).

Tėvas – Leonardas Ivanauskas (1845–1919), Rogalos herbo bajoras, baigęs Vilniaus gimnaziją, Sankt Peterburgo universitete įgijo inžinieriaus chemiko, technologo specialybę. Jis kurį laiką vadovavo chemijos gamyklų statyboms Sibire, Urale ir kitose Rusijos vietose. Anglijoje, Londono karališkojoje chemikų draugijoje, vertė žymaus chemiko rusų mokslininko Dmitrijaus Mendelejevo pranešimą, buvo jo bendradarbis.

Nors nemokėjo lietuvių kalbos, L. Ivanauskas save laikė lietuviu, rūpinosi savo krašto žmonių švietimu¹, daug jėgų skyrė kultūrai, lietuvybei, todėl pelnė visų pagarbą. Jis buvo Rusijos imperijos tarnautojas ir mokslininkas, vedęs baronaitę Jadvygą fon Reichel (*Jadwiga von Reichel*, 1857–1934)², etninę vokiетę, gyvenusią centrinėje Lenkijoje.

Leonardas ir Jadvyga buvo paskutiniai Lenkijos ir Lietuvos sąjungos kohortos nariai, galintys reikalauti iš savo vaikų kultūrinės ištikimybės daugiausiai ir daugiafunkcinei valstybei, kuri savo klestėjimo viršūnėje, XVI–XVII a. pradžioje, buvo viena didžiausių valstybių Europoje.³

1 [Žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: https://howlingpixel.com/ilt/Leonardas_Ivanauskas

2 LEWIS, Simon. *Belarus – Alternative Visions – Nation, Memory and Cosmopolitanism*. New York, 2019. [Žiūrėta 2019 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: https://books.google.lt/books?id=KsV1DwAAQBAJ&pg=PT22&lpg=PT22&dq=jadwiga+von+Reichel&source=bl&ots=0ibKwK5ubo&sig=ACFU3U1S_117Wocf9hqokw6B6avVPpscWg&hl=lt&sa=X&ved=2ahUKewi6h6voqTjAhWulYsKHVd5AgcQ6AEwDHOECACQAQ#v=onepage&q=jadwiga%20von%20Reichel&f=false

3 Ten pat.

Tėvas – Rogalos bajoras
Leonardas Ivanauskas

Jadwiga von Reichel Ivanauskienė –
Tado Ivanausko motina

T. Ivanausko broliai: Ježis Ivanovskis (lenk. *Jerzy Iwanowski*, 1878–1965) – Lenkijos visuomenės veikėjas, Vidurinės Lenkijos užsienio reikalų ministras; Vaclavas Ivanovskis (lenk. *Wacław Iwanowski*, 1880–1943) – Baltarusijos Liaudies Respublikos švietimo ministras, 1941–1943 m. Minsko burmistras; Stanislavas Ivanovskis (lenk. *Stanisław Iwanowski*, 1887–1970)⁴ – Vilniaus advokatas, vėliau išvykęs į Lenkiją ir ten gyvenęs iki mirties. Palaidotas Gdanske.

Nuo pat vaikystės Ivanauskai savo sūnui Tadaui sudarė sąlygas domėtis jį supančia gamta – „... aistringas bitininkas Jasiukas, su kuriuo išeidavo prie kūdros, peržengė gimtosios Lebiodkos sodo tankų liepų aptvarą ir išvydo beržais kaišytus vieškelius, Keturkių pelkę, kai iškyloms

4 [Žiūrėta 2019 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <https://billiongraves.com/grave/StanislawIwanowski/10059890>

į gamtą vadovavo tėvų samdytas Danelis, iš kurio pirmo išgirdo apie Darviną. Įspūdingos kelionės buvo prie Nemuno ir už jo į miškus, kur teka Ščiara. O kur tie pasauliai, kurių paslaptį jaunoje vaizduotėje nuolat žadino lyrinės Vl. Syrokmlės⁵ baladės, herojinės A. Mickevičiaus poemos, H. Sinkevičiaus⁶ epinės panoramos?⁴⁷

1901 m. būsimo gamtininkas baigė Varšuvos gimnaziją, 1903 m. – Peterburgo X-ąją berniukų gimnaziją, 1903–1905 m. Peterburgo universiteto Fizikos matematikos fakultete studijavo gamtos mokslus. 1904 m. T. Ivanauskas tapo Paryžiaus lietuvių draugijos „Lituania“ sekretoriumi. 1909 m., mokydamsis Peterburgo universitete, įsitraukė į Lietuvių studentų draugijos veiklą, buvo jos pirmininku. 1905–1909 m. studijavo Paryžiuje, Sorbonos universitete baigė Gamtos-istorijos fakultetą. 1910 m. išlaikė valstybinius egzaminus ir gavo Sankt Peterburgo universiteto gamtos mokslų I laipsnio diplomą.

1910 m. T. Ivanauskas Sankt Peterburge įkūrė ir iki 1915 m. vadovavo Gamtos mokslų vaizdinių priemonių laboratorijai „Zootom“. 1914 ir 1917 m. dalyvavo mokslinėse ekspedicijose į Šiaurę: Murmanską, Šiaurės Norvegiją, Archangelską. Už puikiai pagamintus preparatus keletą kartų buvo apdovanotas aukso medaliais ir premijomis. 1916–1918 m. dirbo Žemės ūkio ministerijoje Sankt Peterburge.

T. Ivanauskas buvo vedęs tris kartus – su antrąja žmona Honorata Paškauskaite (1891–1949) susipažino Sankt

5 Liudvikas Vladislavas Kondratovičius (1823–1862), slapyvardžiai: Vladislavas Sirokomlė (lenk. *Władysław Syrokomla*), (lenk. *Ludwik Władysław Kondratowicz*), daugiausia žinomas kaip lenkų poetas. Domėjosi istorija, kraštotyra, vertė Lenkijos viduramžių kronikas į lenkų kalbą, šiek tiek mėgėjiškai kasinėjo Kernavėje. [Žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.aruodai.lt/paieska/asmuo.php?Ald=1800>.

6 Henrikas Senkevičius arba Henrikas Sienkievičius (lenk. *Henryk Sienkiewicz*, pilnas vardas: lenk. *Henryk Adam Aleksander Pius Sienkiewicz*, 1846–1916), lenkų rašytojas, 1905 m. gavęs Nobelio literatūros premiją. [Žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: https://lt.wikipedia.org/wiki/Henrikas_Senkevičius.

7 Budrys, Rimantas, Prūsaitė, Janina. Tadas Ivanauskas gyvenimas ir veikla. 1996, Vilnius, p. 142.

Peterburge. 1913 m. jie susituokė liuteronų bažnyčioje Vilniuje. Jaunieji sąmoningai apsisprendė keisti tikėjimą, siekdami gauti bažnytinę santuoką, mat T. Ivanauskas kartą jau buvo vedęs Paryžiuje lenkę Mariją Vojevodzką (lenk. *Maria Wojewódzka*, 1890–1981), su kuria susilaukė sūnaus Ježio (*Jerzy Iwanowski*, 1907–2008)⁸. Iki 1995 m. Ježis gyveno Pietų Afrikos Respublikoje ir žinomas, kaip žirgų selekcininkas. Vėliau sugrįžo į Lenkiją. Palaidotas Gdanske šalia motinos ir T. Ivanausko brolio Stanislovo⁹. Su Honorata T. Ivanauskas vaikų neturėjo. Po Honoratos mirties T. Ivanauskas vedė savo sūnaus Algio Ivanausko (1933–2013)¹⁰ motiną Mariją Natkevičaitę (1905–1996)¹¹.

1918 m. grįžęs į Lietuvą kartu su žmona Honorata Paškauskaite-Ivanauskiene Musteikos kaime (Varėnos rajone) įsteigė pirmą privačią lietuvišką mokyklą ir joje abu mokytojavo. Lietuvai paskelbus nepriklausomybę, Honoratai nekilo abejonų, kad reikia įsijungti į valstybės atkuriamąjį darbą. Iš Lenkijos teritorija tapusios Musteikos, kur pora buvo įkūrusi lietuvišką mokyklą, lenkų priešui tapusiam T. Ivanauskui pavyko pabėgti į Kauną, o Honorata laikinai pasitraukė į Vilnių ir dirbo Spaudos biure, gimnazijoje. 1920 m., Vilnių užėmus lenkams, dirbti lietuviškoje gimnazijoje Honoratai tapo pavojinga, ji parvažiavo pas vyrą į laikinąją sostinę tapusį Kauną.

Legendiniu vadinamo akademiko reikšmingų darbų Lietuvai sąrašas nepaprastai ilgas. 1919 m. kartu su bendraminčiais T. Ivanauskas įsteigė Gamtos tyrimo stotį, 1919–1922 m. buvo šios stoties direktoriumi, tais pačiais

8 [Žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: <https://billiongraves.com/grave/StanislawIwanowski/10059890>

9 Ten pat, nuoroda 8.

10 [Žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.emeritus.ktu.lt/content/docalgisivanaukas.html>

11 [Žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: https://lt.wikipedia.org/wiki/Marija_NatkevičaitėIvanauskiė#Biografija

metais įkūrė Zoologijos muziejų Kaune. 1920 m. kartu su kitais pažangiais mokslininkais įkūrė Aukštuosius kursus, iš kurių 1922 m. buvo suformuotas Lietuvos universitetas, 1930 m. pavadintas Vytauto Didžiojo universitetu. Dabartinė Čepkelių rezervato ir Dzūkijos nacionalinio parko istorija, spėjama, prasidėjo dar nuo 1921 m. parašyto straipsnio, kuriame T. Ivanauskas Gudo šalį paminėjo kaip vieną iš šešių vietų Lietuvoje, tinkamiausių rezervatui įsteigti. 1923 m. kartu su šveicarų botaniku Konstantinu Regeliu (*Constantin Andreas von Regel*, 1890–1970) įkūrė Kauno botanikos sodą, 1929 m. Ventės rage (Šilutės rajone) – ornitologinę stotį, dar vadinamą T. Ivanausko ornitologine stotimi, 1928–1930 m. dirbo Alytaus aukštesniosios miškų mokyklos (nuo 1938 m. – Alytaus vidurinės miškų mokyklos) dėstytoju. 1937 m. drauge su kitais įkūrė Žuvinto biosferos rezervatą, o 1938 m. buvo vienas iš Kauno zoologijos sodo įkūrėjų. 1933 m. suorganizavo pirmąją kailinių žvėrelių augintojų akcinę bendrovę ir Obelynėje (Kauno rajone) įkūrė kailinių žvėrelių fermą.

Marga ir žymaus gamtininko darbinė veikla. Nuo 1920 iki 1922 m. jis dirbo įkurtų Aukštųjų kursų lektoriumi ir Gamtos skyriaus vedėju, 1922 m., įsteigus Lietuvos universitetą, T. Ivanauskui suteiktas profesoriaus pedagoginis mokslo vardas ir Padujos (Italija) universiteto Garbės daktaro laipsnis. 1922–1940 m. jis buvo šio universiteto Matematikos-gamtos fakulteto profesoriumi, Zoologijos ir lyginamosios anatomijos, o nuo 1929 m. – Zoologijos katedros vedėjas. 1928–1939 m. dirbo Alytaus aukštesniosios miškų mokyklos dėstytoju. 1940 m. T. Ivanauskui buvo suteiktas gamtos mokslų daktaro laipsnis, nuo 1941 m. jis buvo Lietuvos Moklų akademijos tikrasis narys. 1940–1941 m. ir 1944–1956 m. Vilniaus universiteto profesorius, Zoologijos katedros vedėjas. 1942–1944 m. – Vilniaus universiteto Miškų mokslo fakulteto profesorius. 1943–1944 m. – Vilniaus vidurinės miškų mokyklos dėstytojas. 1945 m. T. Ivanauskui suteiktas Lietuvos nusipelnusio mokslo veikėjo

vardas. 1945–1950 m. – Lietuvos Mokslų Akademijos Biologijos instituto direktorius. 1949–1951 m. – Lietuvos žemės ūkio akademijos Miškų apsaugos katedros (vėliau – Miškininkystės katedra) profesorius; 1952–1954 m. buvo šios katedros vedėju. 1954–1965 m. – Kauno medicinos instituto profesorius, Bendrosios biologijos katedros vedėjas. 1956–1964 m. – Vilniaus universiteto Zoologijos katedros profesorius. 1965–1970 m. – Kauno medicinos universiteto Bendrosios biologijos katedros profesorius.

Akademikas prof. T. Ivanauskas parašė 37 knygas ir brošiūras. Svarbiausias darbas – „Lietuvos paukščiai“ (3 knygos), už kurį mokslininkas 1959 m. buvo apdovanotas valstybine premija. Taip pat parašė 2 vadovėlius, 15 mokslinių veikalų, daugiau nei 600 straipsnių periodiniuose leidiniuose: „Gamta“, „Kosmos“, „Kultūra“, „Trimitas“, „Mūsų rytojūs“, „Mūsų girios“, „Tautos ūkis“, „Medžiotojas“ ir kt.

Gamtininkas T. Ivanauskas surengė mokslines ekspedicijas į 12 šalių.

1923 m. jis kartu su žmona Honorata Lietuvoje organizavo pirmąją „Nacionalinę paukščių dieną“ ir Medžių sodinimo šventes, kurių metu buvo pasodinti Petrašiūnų, Panemunės ir Lampėdžių pušynai, apželdinti Nemuno šlaitai.

1921–1939 m. įkūrė ir pirmininkavo „Taisyklingosios medžioklės ir žūklės draugijai“. 1927–1938 m. redagavo žurnalą „Medžiotojas“. Tapęs medžiotoju, T. Ivanauskas siekė pakelti medžioklės kultūrą, propagavo teisingą, pusiausvyros neiškreipiančią medžioklę. Profesorius buvo aktyvus Gamtos apsaugos draugijos įkūrimo rėmėjas.

T. Ivanauskas laikomas gamtos saugos pradininku ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje. Jis buvo vienas iš pirmųjų, prakalbusių apie žmonių daromą žalą gamtai, būtinumą saugoti retas rūšis, neniokoti aplinkos. „Pamilti gamtą per

jos pažinimą...“, – taip rašė prof. T. Ivanauskas, pabrėždamas, kad rūpestis mus supančiu pasauliu prasideda nuo meilės savam kraštui. Todėl, atsigręžus į praeitį, XX a. galėtume pavadinti ne tik karų, bet ir ekologijos mokslo suklestėjimo šimtmečiu.

Po karo Obelynėje prieglobstį rado sovietų valdžios persekiojami asmenys. Čia kurį laiką slapstėsi diplomatas, užsienio reikalų ministras Petras Klimas, vėliau – iš Sibiro grįžusi Birutė Vileišytė-Tursienė su vaikais.

T. Ivanauskas iki senatvės išsaugojo nuostabią gyvenimo dovaną – matyti gamtoje, žemėje, žmoguje grožį, logiką, sekti paskui paslaptį, kuri yra neišsemiamą gamtoje. „Per plati mano širdis, kad galėčiau pasitenkinti vien ornitologija“, – sakė profesorius.

Didysis gamtininkas, akademikas prof. T. Ivanauskas mirė 1970 m. birželio 1 d. Kaune. Palaidotas Kauno rajone, Tauriškių kapinaitėse. Jo amžinojo poilsio vietą ženkliną skulptoriaus Stepo Šarovo paminklinis antkapis, pastatytas pagal architektų Algimanto ir Vytauto Nasvyčių parengtą projektą.

Prof. Tadas Ivanauskas

AKADEMIKO PROF. TADO IVANAUSKO VEIKLOS ĮVERTINIMAS IR ATMINTIES ŽENKLAI

Už Zoologijos muziejaus įkūrimą apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinu, padėkos ir garbės raštais, medaliais ir kitais apdovanojimais. T. Ivanausko vardu pavadinta nauja vabzdžių gentis *Ivanauskella*.

1963 m. Lietuvos televizijos užsakymu apie Žuvinto rezervato įkūrėją Tadą Ivanauską sukurtas dokumentinis filmas „Iš dainų atskridę paukščiai“ (rež. Petras Abukevičius).

T. Ivanausko garbei buvo sukurti medaliai: 1930 m. (autorius nežinomas), 1977 m. – bronzinis medalis (aut. Aloyzas Janušauskas), 1978 m. išdrožtas medinis profesoriaus biustas (aut. J. Grybauskas), dabar saugomas Lietuvos medicinos ir farmacijos muziejuje Kaune, 1998 m. balandžio 25 d. serijoje „Žymūs žmonės“ jo garbei išleistas 0,5 Lt nominalo pašto ženklas (dail. Aušrelė Ratkevičienė), 2002 m. – proginis vokas.

1970 m. gruodžio 16 d. Zoologijos muziejui Kaune suteiktas jo kūrėjo Tado Ivanausko vardas, 1981 m. čia atidengtas profesoriaus paminklinis biustas (skulpt. Stasys Žirgulis), o 1982 m. gruodžio 16 d. muziejuje atidarytas memorialinis kambarys ir parengtas albumas su 326 nuotraukomis.

1973 m. Obelynėje, įdukros Eleonoros Baltuškevičienės iniciatyva, įrengta T. Ivanausko memorialinė sodybamuziejus, kurioje akademikas gyveno 1927–1970 m. Ant namo-muziejaus sienos 1997 m. atidengta medinė atminimo lenta su bareljefu ir užrašu: „Akad. Tadas Ivanauskas (1882-12-16 – 1970-06-01) Visą savo gyvenimą ir darbą pašvenčiau Lietuvai“ (tautodailininkas Leonas Juozonis).

1979 m. Kaune ant V. Putvinskio g. 33 namo pritvirtinta pirmoji memorialinė lenta, įamžinusi čia gyvenusį akademiką Tadą Ivanauską, o 1991 m. atidengta antroji memorialinė lenta su bareljefu: „Šiame name 1952–1970 m. gyveno akademikas Tadas Ivanauskas“ (skulpt. Jadvyga Mozūraitė-Klemkienė, dail. Gediminas Pempė).

1982 m., minint mokslininko 100-ąsias gimimo metines, įsteigta vardinė Tado Ivanausko premija, kurią už svarbius

biologijos bei gamtosaugos mokslo darbus kas ketveri metai skiria Lietuvos mokslo akademija.

Lietuvos ornitologų draugija už paukščių tyrimo ir apsaugos darbus įsteigė T. Ivanausko premiją. 1991 m. gamtininkui, Lietuvos Nepriklausomybės akto signatarui prof. Česlovui Kudabai (1934–1993) pasiūlius, buvo įsteigta Tado Ivanausko mokinių ir bendraminčių brolija, kurios tikslas – išsaugoti T. Ivanausko gamtosaugines idėjas.

1992 m. gruodžio 11 d., minint T. Ivanausko 110-ąsias gimimo metines, Lietuvos žemės ūkio akademijos Miškininkystės ir gamtos apsaugos katedroje Miško žvėrių ir paukščių kabinetui Nr. 412 (Centriniai rūmai) suteiktas profesoriaus Tado Ivanausko vardas.

1992 m. Fredoje jo vardu pavadinta nauja gatvė (Kauno m. valdybos 1992 02 07 potv. Nr. 1347).

1998 m. vienai iš Ringaudų gyvenvietės gatvių suteikta prof. Tado Ivanausko vardas (Kauno r. savivaldybės 1998 08 26 sprendimas Nr.50).

2001 m. spalio 10 d. Lietuvos zoologijos sode (Radvilėnų pl. 21, Kaunas) atidengtas biustas su įrašu: „Zoologijos sodo įkūrėjas profesorius akademikas Tadas Ivanauskas“ (skulpt. Algimantas Šlapikas, archit. Algimantas Mikėnas).

2002 m. gruodžio 12 d., minint 120-ąsias T. Ivanausko gimimo metines, Lietuvos žemės ūkio universiteto (dabar – VDU Žemės ūkio akademija) bibliotekoje (101 kab.) atidaryta akademiko T. Ivanausko asmeninė biblioteka-muziejus.

2009 m. Šilainių vidurinė mokykla (Vėtrungės g. 1, Kaunas) pavadinta Tado Ivanausko vardu.

OBELYNĖS SODYBOS ATSIKURIMO ISTORIJA

1921m. (dauguma šaltinių teigia – 1920 m.)¹² prof. Tadas Ivanauskas iš parceliuojamo Marvos dvaro, prie Ringaudų, už aštuonių kilometrų nuo Kauno, nusipirko 8 ha žemės ir čia pradėjo kurti Obelynę.¹³ Toks pavadinimas kilo iš skardžiuose gausiai žydinčių ir derančių laukinių obelių ir gudobelių. Pirmiausia jis pastatė gyvenamąjį namą, kitus pastatus, arčiau sodybos pradėjo sodinti vaismedžių sodą ir kurti Obelynės dendrologinį parką. Pirmuosius vaismedžius ir krūmus T. Ivanauskas Obelynėje pradėjo sodinti 1921 m. Keliautojas ir geografas prof. Česlovas Kudaba apie T. Ivanausko Obelynės kūrimą rašė: „Čia siekė atkurti gimtosios sodybos medžių apsuptį, nuotaiką. Iš tėviškės grįždavo visad kuo nors vežinas: vaismedžių šakučių Obelynei iš Lebiodkos, šilagėlių kupstą Gudų girioje išsikasęs... Skundėsi, kad neprigija jos molėtoje Obelynės žemėje. Be pėdsako pranyksta ir paleisti iš ten žalčiai, kurių norėjo matyti Kamšos miške. Tačiau Obelyne didžiavosi.“¹⁴ Sodyboje Tadas ir Honorata Ivanauskai įsikūrė 1923 m.

Iš pradžių gamtininkas čia sodino vietinius ąžuolus, egles, liepas, klevus ir tik kitais metais – keliolika raudonųjų ir pelkinių ąžuolų, sidabrinį klevą. 1923–1925 m. pasodintas paprastasis kaštonas, paprastojo buko raudonlapė forma, keletas pensilvaninių uosių, vakarinių tujų ir kelių rūšių maumedžiai. 1930–1937 m. buvo pasodinti itin vertingi egzotiniai spygliuočiai: pilkasis ir sidabrinis kėnis, sidabrinė ir balkaninė pušys, kurilinis maumedis, kanadinė cūga, didžioji tuja. Talkininkaujant Miškų fakultetui, pokario metais į Obelynę atvežta daug svetimų kraštų medžių ir krūmų.

12 Sudarytojo pastaba.

13 Ten pat, 2 nuoroda, p.188.

14 Ten pat, 2 nuoroda,146.

Prof. Tado Ivanausko dėka Obelynėje sukaupta viena turtingiausių šalies dendrologinių kolekcijų. Parko augaliją sudaro apie 250–300 rūšių ir formų medžių ir krūmų: net 59 rūšių ir formų spygliuočiai: pilkieji, sibiriniai, europiniai, balzaminiai, kaukaziniai ir japoniniai kėniai, 15 rūšių svetimšalės eglės, 6 rūšių maumedžiai. Parko reliktai – europinis kukmedis ir jo hibridinės kūgiškos formos atmaina – dygusis kukmedis, kilęs iš Tolimųjų Rytų.

Obelynėje taip pat auga vieni iš seniausių planetos medžių – dviskiautis ginkmedis ir 1959 m. pasodinta meta-sekvoja. XX a. 9 dešimtmetyje¹⁵ parko kolekcijoje suskaičiuota 250 rūšių ir formų lapuočių: ąžuolų, beržų, bukų, lazdynų, 6 rūšių riešutmedžių, šilkmedžių, hortenzijų, 5 rūšių ievos, mandžiūrinė aralija, įvairūs vijokliniai augalai.¹⁶ Obelynės dendrologinis parkas sovietmečiu tarnavo Lietuvos žemės ūkio akademijos studentų mokomosioms praktikoms ir tiriamiesiems darbams.

1958 m. šis parkas paskelbtas gamtos paminklu. Pats parkas yra Kamšos botaninio-zoologinio draustinio teritorijoje, ribojasi su Kamšos miško pietine palauke, giliomis Varžupio ir Obelybės upelių griovomis ir užima apie 4 hektarus.

1969 m. Obelynėje pradėta pertvarkyti augalų kolekcija, stengiantis juos sugrupuoti pagal šeimas ir gentis. 1986 m. parkui suteiktas respublikinės reikšmės gamtos paminklo statusas.

15 Sudarytojo pastaba.

16 NAVASAITIS, Algirdas, NAVASAITIS, Mindaugas. *Obelynė*. Vilnius, 1980.

OBELYNĖS DABARTIS IR ATEITIES VIZIJOS

Po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, 2005 m., prof. T. Ivanausko Obelynės sodyba su 8 ha vaismedžių sodu ir dendrologiniu parku nuosavybės teise gražinti įdukrai Eleonorai Baltuškevičienei ir sūnui Algiui Ivanauskui. 2006 m. Algis Ivanauskas pardavė 4 ha Obelynės (dalį vaismedžių sodo ir pusę dendrologinio parko) privatiems turto vystytojams.

„Tado Ivanausko Obelynės sodyba“, kaip nesavaranikiškas Kauno rajono muziejaus struktūrinis padalinys, buvo įteisintas 2015 m. birželio 18 d. Kauno rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS195 „Dėl Kauno rajono muziejaus nuostatų patvirtinimo“. Šiuo metu memorialinę sodybą sudaro: gyvenamasis namas-muziejus (Kultūros paveldo registre įregistruotas 1993 03 25), sodininko namas ir paukštidė (Kultūros paveldo registre nuo 2006 10 31), apie 4 ha ploto sodas ir parkas (Kultūros paveldo registre nuo 2006 10 31). Kauno rajono muziejus, bendradarbiaudamas su VDU Žemės ūkio akademijos Miškų ir ekologijos fakulteto, Kauno kolegijos Technologijų ir kraštotvarkos fakulteto, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC) Sodininkystės ir daržininkystės instituto ir VDU Botanikos sodo akademinė bendruomene bei visuomeninėmis jaunimo organizacijomis, ketina sodyboje atnaujinti akademiko pasodintų ir išvestų obelių sodą, sutvarkyti parką, sukurti pažintines, edukacines programas, atskleidžiančias Tado Ivanausko Obelynės sodybos unikalumą ir čia saugomas muziejines vertybes. Obelynės memorialinėje T. Ivanausko sodyboje yra saugoma 113 unikalių eksponatų, įrašytų į Lietuvos kilnojamųjų kultūros vertybių registrą.

TRUMPA LIETUVOS SODŲ ISTORIJA

Pirmosios rašytinės žinios apie Lietuvos sodus yra išlikusios nuo 1387 m. Tais metais Lietuvos Didysis kunigaikštis Jogaila, įvedęs Lietuvoje krikščionybę, užrašė Vilniaus vyskupui žemes ir sodą prie Vilniaus miesto. 1566 m. išleistame Lietuvos Statute numatytos baudos už skiepyto medžio nukirtimą arba sugadinimą. Tai rodo, kad lietuviai mokėjo skiepyti ir augino kultūrinių veislių vaismedžius.

Apie vėlesnių laikų Lietuvos sodininkystę kai kurių žinių randama dvarų inventoriniuose sąrašuose. Iš jų matyti, kad XVI a. buvo daugiau kaip 30 sodų. Po keletą vaismedžių savo sklypeliuose turėjo pasisodinę ir dvarų darbininkai. Stambiuose Lietuvos dvaruose, ypač Žemaitijoje, augintos ir trešnės. Daugiau žinių apie Lietuvos sodus pateikia Vilniaus universiteto profesorius, prancūzų gamtininkas Žanas Emanuelis Žiliberas (*Jean Emanuel Gilibert*, 1741–1814)¹⁷ veikale „Lietuvos floros pradmenys“ (*Flora Lituanica inchoata*), išleistame 1781 m. Gardine¹⁸. Jis nurodo, kad Lietuvoje valstiečiai moka skiepyti ir turi nemažus sodus, kuriuose auga obelys, kriaušės, slyvos, vyšnios, o pietinėje namų pusėje – vynuogės.

Iki XIX a. pabaigos sodo augalai daugiausiai buvo auginami dvarų bei vienuolynų soduose, tačiau netrukus paplito ir ūkininkų valdose. Ūkininkai iš dvarų bei vienuolynų imdavo skiepus (metūglius) ir skiepydavo į iš miško ar lauko parsineštų miškinių obelių, kriaušių kamienus ar vainikus. Be to, iš kultūrinių laisvai apsidulkinusių obelių, kriaušių sėklų augindavo sėjinukus, kurių vaisiai kartais būdavo skanūs. Taip atsirado vadinamosios liaudies

17 [Žiūrėta 2019 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: https://lt.wikipedia.org/wiki/JeanEmmanuel_Gilibert

18 [Žiūrėta 2019 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: http://www.gamtostyrimai.lt/publications/lietuvosbotanikaixviiiixia/lietuvosbotanikaixviiiixia_1/z_1/ziliberaszanasemanuelisgilibertjeanmanuel

selekcijos obelų veislės: ‘Popierinis’, ‘Žemaičių grietininis’, ‘Rudeninis dryžuotasis’, ‘Lietuvos pepinas’, ‘Montvilinis’ ir kt.; kriaušių veislės: ‘Vandenė’, ‘Mangaratka’, ‘Ankstyvoji dulia’ ir kitos.¹⁹

Kultūrinės kriaušės Lietuvoje pirmą kartą paminėtos 1678 m. Vilniaus apskrities Pavytinės dvaro inventoriaus sąrašuose. Iki XIX a. pabaigos kriaušės buvo auginamos vienuolynuose bei dvaruose, o nuo XX a. pradžios – ir ūkininkų soduose. Lietuvoje kultūrinių kriaušių daugiausiai buvo auginama pietryčių, pietvakarių ir vidurio lygumos pietinės dalies rajonuose. Baltijos regionas yra arealo pakraštys kriaušėms auginti. Iš pietinių regionų introdukuotų veislių adaptyvumas yra nepakankamas, kad šiaurinių regionų agroklimatinėmis sąlygomis galėtų augti, derėti, sunokinti aukštos kokybės vaisius. Lietuvoje pirmą kriaušių kolekciją pasodino prof. A. Hrebnickis XX a. pradžioje. 1910 m. kolekcijoje augo 154 veislių kriaušės.²⁰

1920–1924 m. Obelynėje, prie Kauno, prof. T. Ivanauskas įkūrė pomologinį sodą. Remdamasis savo stebėjimais ir patyrimu, 1929 ir 1947 m. jis paruošė Lietuvos standartinių vaisinių augalų sortimentą, 1952 m. dalyvavo ruošiant vaisinių ir uoginių augalų veislių sortimentą.²¹

Obelų vaismedžių išgyvenimas 100 ir daugiau metų rodo jų prisitaikymą prie vietos biotinių ir abiotinių veiksnių visumos. Tik ūkiškai vertingos veislės ilgą laiką plito tam tikrame regione arba visoje Lietuvoje. Šie augalai yra išlikę po ilgalaikės ekonominės ir ekologinės atrankos. Senų ir apleistų Lietuvos obelų sodų genetinės įvairovės struktūra yra nežinoma. Nustatyta, kad senuose soduose

labiausiai paplitusios yra obelų veislės ‘Popierinis’, ‘Paprastasis antaninis’, ‘Lietuvos pepinas’ ir ‘Pilkasis molinis’. Senuosiuose soduose augančių obelų genotipai yra unikalus selekcinis, ekologinis, ekonominis ir paveldosauginis atžvilgiu. Jų panaudojimas obels selekcinėse programose reikšmingai praplėstų adaptyvumo genų įvairovę.²²

Iki mūsų dienų išlikusiame Obelynės paveldo sode auga 22 veislių obelės: ‘Beržininkų ananasas’, ‘Vytis’, ‘Popierinis’ (sin. ‘Alyvinis’), ‘Rudeninis dryžuotasis’ (sin. ‘Rudens dryžuotasis’), ‘Lietuvos pepinas’, ‘Abrikosinis’, ‘Panemunės baltasis’, ‘Sierinka’ (sin. ‘Molinis’, ‘Strumylinis’), ‘Danų karalienė Luiza’, ‘Vilhelminis’ (sin. Kaizeris Vilhelmas, vok. *Kaiser Wilhelm*), ‘Geležinis’ (vok. *Roter Eiserapfel*), ‘Kokso pomona’ (angl. *Coxi pomona*), ‘Kortlendas’ (angl. *Cortland*), ‘Koštelė’ (lenk. *Kosztela*), ‘Kronselinis’ (pranc. *Transparente de Croncels*), ‘Lobo’ (angl. *Lobo*) (angl. *Melba*), ‘Paprastasis antaninis’ (rus. *Antonovka*), ‘Snieginis’ (angl. *Snow Apple*), ‘Starking’ (angl. *Starking*), ‘Suislepinis’ (sin. Avietinis), ‘Uels’ (sin. ‘Vytautinis’, angl. *Wealthy*); kriaušės: ‘Kliapo mėgstamoji’ (angl. *Clapps Favorite*), ‘Ministras Dr. Liucijus’ (vok. *Minister Dr. Lucius*), ‘Ivanausko raudonoji’, vynu medis ‘Alfa’ (sin. ‘T. Ivanausko rastinukė’).

LAMMC Sodininkystės ir daržininkystės instituto mokslininkai, 2018 m. tyrinėdami 25 Lietuvos paveldo sodus, ‘Vilhelminių’ (sin. ‘Kaizeris Vilhelmas’) obelų veislę užfikso savo vienintelėje vietoje Lietuvoje – Obelynės vaismedžių sode.

19 [Žiūrėta 2019 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.agb.lt/leidiniai/senosios-vaismedziu-veisles/senosios-lietuviskos-vaismedziu-veisles.pdf>, p. 7.

20 IVANAUSKAS, Tadas, BULAVIENĖ, D., BUTKUS, Vytautas ir kt. *Lietuvos pomologija*. Vilnius, 1974. p. 184.

21 Ten pat, 12 nuoroda.

22 MAŽEIKIENĖ, Ingrida, ŠIKŠNIANIENĖ, Jūratė, Bronė, BANIULIS, Danas, GELVONAUŠKIENĖ, Dalia ir kt. SSR analysis based on molecular characterisation of apple germplasm in Lithuania. *Lietuvoje paplitusių obels genotipų molekulinis apibūdinimas taikant paprastos pasikartojančios sekos analizės metodą*. 2019. In.: Zemdirbyste. [Žiūrėta 2019 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per internetą: http://www.zemdirbyste-agriculture.lt/wpcontent/uploads/2019/05/106_2_str21.pdf, p. 166. https://www.researchgate.net/journal/13923196_Zemdirbyste

OBELYNĒS PAVELDO SODO
VAISMEDŽIŪ VEISLĒS

VYTIS

Žinoma, kad prof. T. Ivanauskas pats kūrė vaisinių ir uoginių augalų veisles. Apdulkinęs 'Lietuvos viunziuro' obelų veislės žiedus su 'Kronselinio' žiedadulkėmis, mokslininkas gavo vertingą hibridą, kurį pavadino 'Vyčiu'. Tai labai skanūs dideli žieminiai obuoliai, puikiai išsilaikantys iki vėlyvo pavasario.

ABRIKOSINIS

Neišaiškintos kilmės vasarinė veislė. Desertiniai obuoliai prinoksta liepos pabaigoje, skinami 3–5 dienomis anksčiau už 'Alyvinius'. Vartojami 2–3 savaites.

BERŽININKŲ ANANASAS

Veislė surasta 1886 m. Beržininkuose (Ignalinos r.). Ją kaip nežinomos kilmės sėjinuką surado ir pirmą kartą 1916 m. pomologiškai aprašė prof. Adomas Hrebnickis. 1947–1958, 1964–1973 ir 2001–2008 m. įrašyta į Nacionalinį augalų veislių sąrašą. 'Beržininkų ananasas' – ankstyva rudėninė veislė. Vaisiai aromatingi, malonaus rūgšciasaldžio skonio, skinami rugpjūčio pabaigoje – rugsėjo pradžioje. Vartojami švieži, saugykloje išsilaiko iki gruodžio mėnesio. Tinka švieži desertui ir perdirbti.

DANŲ KARALIENĖ LUIZA

(dan. *Dronning Louise*, vok. *Dronning Louise von Dänemark*)

Veislė kildinama iš Danijos, tačiau tikrasis jos atradimo ar išvedimo amžius nežinomas. Vokietijoje paplito ir labai plačiai pradėta auginti apie 1900 m. Deja, ją nustelbė įprastos veislės ir dabar 'Danų karalienė Luiza' retai kur randama.²³ Spėjama, kad į Lietuvą ji buvo įvežta iš Danijos apie 1925 m. Tai – žieminė veislė. Vaisiai prinoksta spalio pradžioje, vartojami desertui kaip delikatesas iki birželio mėnesio.

23 [Žiūrėta 2019 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą:<https://www.alteobstsortenonline.de/apfelbaumwinteraepfel/8111079.html>

GELEŽINIS

(vok. *Roter Eiserapfel*)

Labai sena obuolių veislė, išvesta XVI a. Bamberge ir Niurnberge, Vokietijoje. Iki 1950 m. dėl savo ypatingai didelio patvarumo (obuolius galima išlaikyti iki kitų metų derliaus) plačiai paplito Europoje. Vokietijoje skirtingose vietose obuoliai vadinami vis kitais pavadinimais: Vestfalijoje – *Roter calvillartiger Wintersüßapfel*, Bamberge, Viu-tenberge – *Doppelter Paradiesapfel*, *Drei Jahre dauernder Streifling*, Hesene – *Herzapfel*, Saksonijoje ir Tiuringijoje – *Mohrenborsdorfer*, *Mohrenstettiner*, kitur – *Roter Krieger*, *Schornsteinfeger*, *Zigeunerapfel*. Be to, jie yra tarp obuolių, kurie dovanojami gruodžio 6–7 dienomis per Šv. Mikalojų.²⁴ Plačiai augintas ir Lenkijoje. Lietuvoje paplito XX a. pr., tarpukariu. Tai – žieminė veislė, vaisiai išsilaiko iki liepos.

²⁴ [Žiūrėta 2019 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: https://de.wikipedia.org/wiki/Roter_Eiserapfel

KOKSO POMONA

(angl. *Coxi pomona*)

Veislę 1825 m. atrado aludaris ir sodininkas mėgėjas Ričardas Koksas paveldėtame sklype Kolnbruke (angl. Colnbrook), netoli Londono. Lietuvoje paplito XX a. pr., tarpukariu. Tai – žieminė veislė, kurios vaisiai plokšti, labai gražūs, vartojami stalui papuošti ir desertui, nes yra aromatingi, švelnaus saldžiarūgščio skonio, išsilaiko iki vasario.

KORTLENDAS

(angl. *Cortland*)

Veislė išvesta 1898 m. Niujorko (JAV) bandymų stotyje. Į Lietuvą įvežta apie 1930 m. Tai – žieminė veislė, puikaus skonio ir išvaizdos vaisiai išsilaiko iki balandžio mėnesio. Vaismedžiai neatsparūs rauplėms.

KOŠTELĖ

(lenk. *Kosztela*)

Lenkijoje kilusi veislė, paplitusi Lenkijoje ir Baltarusijoje. Lietuvoje, ypač rytinėje jos dalyje, buvo auginama jau XIX amžiuje. Tai – žieminė veislė, kurios vaisiai subręsta labai vėlai, tačiau būna labai saldūs.

KRONSELINIS

(pranc. *Transparente de Croncels*, vok. *Glasapfel*)

Veislė išvesta Prancūzijoje, Baltet medelyne Kroncelyje, ja prekiauti pradėta nuo 1869 metų. Lietuvoje paplito prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Tai – rudeninė veislė, jautri rauplėms, miltligei ir virusinėms ligoms. Vaisiai – aromatingi saldžiarūgščio skonio. Jie ypač pageidaujami kepyklose, tinka sultims.

LIETUVOS PEPINAS

Nežinomos kilmės, greičiausiai buvusioje Gardino gubernijoje ar toliau į Rytus esančiose srityse atsiradusi veislė. Lietuvoje auginama nuo neatmenamų laikų. Paplitusi Lietuvos Pietuose, carinės Rusijos teritorijoje, daugelyje Europos kraštų ir Amerikoje, Baltarusijos Vakaruose ir Lenkijos Šiaurės rytuose. Pastarojoje šalyje ji vadinama Gliogeruvka (lenk. *Glogierówka*), pagerbiant inžinierių ir sodininką Janą Gliogerį (lenk. *Jan Nepomucen Stanisław Gloger*, 1811–1884), žinomo istoriko ir etnografo Zigmanto Gliogerio (lenk. *Zygmunt Gloger*, 1845–1910), tėvą. Ši senovinė žieminė naminių obelių (lot. *Malus domestica*) veislė 1899–1973 m. buvo įrašyta į Nacionalinį augalų veislių sąrašą. Vaisiai skinami rugsėjo pabaigoje – spalio pradžioje. Vartojami švieži, saugykloje išsilaiko iki vasario mėnesio, tinkanti desertui ir sultims.

LOBO

(angl. *Lobo*)

Veislė išauginta 1906 m. Šiaurės Amerikoje, Otavoje (Kanada). Platinti pradėta apie 1930 m. Maždaug tuo laiku ji pateko ir į Lietuvą. Pirmasis veislę platinti pradėjo prof. T. Ivanauskas. Tai – žieminė veislė, tinkama auginti šaltoje klimatinėje zonoje. Vaisiai – tamsiai raudoni su apnašomis, vartojami desertui ir stalui papuošti, išsilaiko iki kovo. Obuoliai yra turtingi vertingų maistinių medžiagų, sultingi, traškūs ir labai malonaus saldžiarūgščio skonio.

MELBA

(angl. *Melba*)

‘Melba’ yra Kanados naminių obuolių veislė, kurią 1898 m. sukūrė V. T. Makaunas (angl. *William Tyrrell Macoun*, 1869–1933) Centriniam eksperimentiniame ūkyje Otavoje, Ontarijo mieste. Prekiauti šios veislės obelimis pradėta 1909 metais.²⁵ Pavadinta dainininkės Nelės Melbos vardu (angl. *Nellie Melba*).²⁶ Plačiai auginama Amerikoje ir daugelyje Europos kraštų. Į Lietuvą pateko apie 1930 metus. 1937 m. Kanados vaisių augintojai išvedė stipresnę raudonos spalvos mutaciją, kurią jie pavadino ‘Melred’. 1940 m. Vokietijoje pradėta prekiauti kitu šios veislės variantu ‘Raudonoji Melba’ (angl. *Red Melba*). Tai – vasarinė obelių veislė. Vaisiai prinoksta rugpjūčio pabaigoje, vartojami kasdieniam valgymui ir desertui.

25 [Žiūrėta 2019 m. balandžio 13 d.]. Prieiga per internetą: [https://en.wikipedia.org/wiki/Melba_\(apple\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Melba_(apple))

26 [Žiūrėta 2019 m. balandžio 13 d.]. Prieiga per internetą: [https://de.wikipedia.org/wiki/Melba_\(Apfel\)#Geschichte](https://de.wikipedia.org/wiki/Melba_(Apfel)#Geschichte)

PAPRASTASIS ANTANINIS

(rus. Антоновка обыкновенная, lenk. Antonówka)

Nuo XVIII a. žinoma rusų vėlyvojo rudens ar ankstyvos žiemos obuolių veislė, paplitusi beveik visoje Rusijos imperijoje ir Sovietų Sąjungoje. Lietuvoje auginama nuo seno. Vaisiai pasižymi stipriai rūgščiu skoniu ir buvo populiarūs Rusijoje ir Lenkijoje. 'Paprastasis antaninis' – populiariausia Rusijos veislė, iš kurios vedamos kitos veislės. Lenkija turi dvi veisles: 'Paprastasis antaninis' (lenk. *Antonówka Zwyczajła*, tokia pat, kaip ir Rusijoje) ir 'Baltasis antaninis' (lenk. *Antonówka Biała*), taip pat žinomas kaip 'Grietininis' (lenk. *Śmietankowa*). Šių veislių obelys išsiskiria didesniais ir baltesniais vaisiais, subręstančiais rugsėjo pabaigoje, tačiau turi trumpesnę vartojimo laiką. Tai – rudeninė veislė, tinkanti desertui, sultims, sūriams, džemams ir rauginti.

PANEMUNĖS BALTASIS

Vėlyva rudeninė veislė, grafo Zano surasta Kauno mieste, Panemunėje. 1939 m., tirdamas Lietuvos sodus, ją pirmą kartą pomologiškai aprašė prof. Adomas Hrebnickis. Tai – vėlyva rudeninė veislė. Vaisiai skinami rugsėjo pabaigoje, saugykloje išsilaiko iki gruodžio mėnesio. Vaisiai kūgiški, vartojami švieži, tinka desertui ir sultims.

POPIERINIS

(sin. Alyvinis)

Veislė, kilusi Baltijos šalyse, galimai – Lietuvoje. Lietuvoje auginama nuo seno (Lietuvos standartiniame asortimente užregistruota nuo 1899 m.), 1899–2008 m. įrašyta į Nacionalinį augalų veislių sąrašą.²⁷ Tai – vasarinė veislė. Obuoliai prinoksta liepos pabaigoje. Vaisiai tinka desertui, kompotams, marmeladams. Daugelis šių veislių painioja su kita vasarine veisle – ‘Baltuoju alyviniu’.

27 [Žiūrėta 2019 m. balandžio 15 d.]. Prieiga per internetą: http://www.agb.lt/leidiniai/senosio_svaismedziu_veisles/senosios_lietuviskos_vaismedziu_veisles.pdf

RUDEINIS DRYŽUOTASIS

(sin. Rudens dryžuotasis, liaud. Grabšteinas)

Teigiama, kad veislė kilusi Baltijos šalyse, galimai – Lietuvoje. Paplitusi daugelyje Europos kraštų. 1899–2008 m. įrašyta į Nacionalinį augalų veislių sąrašą.²⁸ Tai – rudinė veislė. Vaisiai skinami rugsėjo viduryje, vartojami švieži, saugykloje išsilaiko iki gruodžio mėnesio. Vaisius saldžiarūgštis, minkštimas baltas arba gelsvas, po odele šiek tiek rožinis. Vartojamas desertui.

28 Ten pat.

SIERINKA

(sin. Molinis, Strumylinis)

Daugelis tvirtina, kad ji kilusi Baltijos šalyse, galimai – Lietuvoje. Iki 1966 m. buvo įrašyta į Nacionalinį augalų veislių sąrašą.²⁹ Tai – rudeninė veislė. Obuoliai prinoksta rugpjūčio pabaigoje – rugsėjo pradžioje. Vartojami desertui ir perdirbti.

²⁹ Ten pat.

SNIEGINIS

(angl. *Snow Apple*)

Labai reta, sena, apie 250 metų kultivuojama, iš Kanados, Kvebeko provincijos, kilusi veislė. Paplitusi Amerikoje, daugelyje Rytų Europos šalių. Tikėtina, kad iš jos buvo išvesta dabar viena populiariausių veislių Šiaurės Amerikoje ‘Makintošas’ (angl. *McIntosh*). Lietuvoje veislė ‘Snieginis’ auginama nuo seno (Lietuvos standartiniame asortimente užregistruota nuo 1899 m.). Tai – žieminė veislė. Obuolio minkštumas labai baltas. Vartojamas desertui.

STARKING

(angl. *Starking*)

Veislė išvesta 1870 m. Šiaurės Amerikoje ir pavadinta ‘Skanusis’ (angl. *Delicious*). Paplitusi ne tik JAV, bet ir daugelyje Europos šalių. Manoma, kad šios veislės skiepi į Lietuvą jau buvo įvežta apie 1930 metus. Tai – žieminė veislė. Vaisiai – kūgio formos, tamsiai raudoni su dryžiais, išsilaiko iki birželio mėnesio. Vartojami desertui ir stalui papuošti.

SUISLEPINIS

(sin. Avietinis)

Labai sena, Baltijos šalyse – Latvijoje ar Estijoje – kilusi veislė. Prof. T. Ivanauskas teigė, kad tai – viena iš geriausių vasarinių veislių, tinkamų Baltijos kraštams. Vaisiai – aviečių aromato, vartojami desertui.

UELSI

(sin. Vytautinis) (angl. *Wealthy*)

Amerikietiška obelių veislė, 1868 m. išauginta savamokslinio sodininko Peterio Gideonso (angl. *Peter Gideon*, 1820–1899) JAV, Minesotos valstijoje.³⁰ Tai – žieminė veislė, paplitusi visuose šalčiausiuose obelių auginančiuose pasaulio kraštuose. Apie 1930 m. šios veislės skiepijimo buvo įvežta iš Amerikos ir auginta Kauno, Šakių ir Vilkaviškio rajonuose. Vaisiai labai aromatingi ir sultingi.

30 [Žiūrėta 2019 m. balandžio 15 d.]. Prieiga per internetą: [https://en.wikipedia.org/wiki/Wealthy_\(apple\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Wealthy_(apple))

VILHELMINIS

(sin. Kaizeris Vilhelmas) (vok. *Kaiser Wilhelm*)

1864 m. surasta miestiečio sode Urdenbache tarp Düsseldorf-Urdenbacho ir Monheim-Baumbergo pomologo Karlo Heselmano (vok. *Carl Hesselmann*, 1830–1902). Veislė 'Kaizeriu Vilhelmu' buvo pavadinta 1875 m. Prūsijos karaliaus ir nuo 1871 m. Vokietijos imperatoriaus Vilhelmo I (1797–1888) garbei. Po genetinių tyrimų nustatyta, kad obelių veislė 'Kaizeris Vilhelmas' Kelno apylinkėse buvo žinoma seniai, dar iki K. Heselmano atradimo, 'Peterio Broicho' (vok. *Peter Broich*) vardu, todėl įvardyta jos plagiatu.³¹ Lietuvoje paplito tarpukario laikotarpiu. Tai – žieminė veislė. Obuoliai išsilaiko iki kovo–balandžio mėn., tinkami desertui.

31 [Žiūrėta 2019 m. balandžio 15 d.]. Prieiga per internetą: [https://de.wikipedia.org/wiki/Kaiser_Wilhelm_\(Apfel\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Kaiser_Wilhelm_(Apfel))

KRIAUŠIŲ VEISLĖS

KLIAPO MĖGSTAMOJI

(angl. *Clapps Favorite*)

Veislę išvedė Tadeusas Klapas (angl. *Thaddeus Clapp*, 1792–1890) 1860 m. Masačusetso valstijoje, JAV. Pirmą kartą ji aprašyta 1869 m. Šią veislę į Vokietiją 1870 m. atvežė Oberdykas (vok. *Johann Georg Conrad Oberdieck*, 1794–1880) ir pavadino vokišku pavadinimu 'Kliapo mėgstamoji' (vok. *Clapps Liebling*).³² Lietuvoje auginama nuo XIX pabaigos. Tai – rudeninė veislė. Vaisiai – desertinio skonio, prinoksta rugsėjo pirmoje pusėje ir vartojami apie dvi savaites.

32 [Žiūrėta 2019 m. balandžio 15 d.]. Prieiga per internetą: https://de.wikipedia.org/wiki/Clapps_Liebling

MINISTRAS DR. LIUCIJUS

(vok. *Minister Dr. Lucius*, Syn.: *Lucius*³³)

Ši veislė buvo išauginta iš sėklų Grunoje (vok. *Gruhna*) prie Leipcigo, Vokietijoje, o 1884 m. pavadinta tuometinio Prūsijos ministro dr. Liucijaus vardu ir vėliau atgabenta į Berlyno medelyną. Žurnale *Österreichisch-ungarischer Obstgarten* pirmą kartą buvo aprašyta 1884 m. Ji priklauso vaistininkų kriaušių šeimai.³⁴ Tokio tipo medis buvo surastas Weinviertelio vynuogyne Austrijoje. Šiltuose kriaušių auginimo plotuose prinoksta rugsėjo pabaigoje – spalio viduryje. Vaisiai nepatvarūs laikyti. Didelis, saldžiarūgštis vaisius tinka šviežiai vartoti, kompotams ir sultims.³⁵

33 [Žiūrėta 2019 m. balandžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.plantura.garden/sortenvielfalt/birnensorten/ministerdrucius>

34 Ten pat.

35 [Žiūrėta 2019 m. balandžio 17 d.]. Prieiga per internetą: https://www.archenoah.at/files/minister_dr._lucius.pdf, S. 1.

IVANAUSKO RAUDONOJI

Veislę išvedė prof. Tadas Ivanauskas XX a. 5 dešimtmetyje. Vaisiai prinoksta rugpjūčio pabaigoje–rugsėjo pradžioje. Nepatvarūs laikyti. Tinka kaip spalvingas vaisius stalo reikmėms, šviežiai vartoti.

VYNMEDIS

ALFA, T. IVANAUSKO RASTINUKĖ

Pirmojo pasaulinio karo metu Vilniaus miesto gyventojų sode T. Ivanauskas tarp griuvėsių rado vynmedžių veislę ir parvežė į Obelynę. Vėliau akademikas ją išplatino Lietuvoje, todėl veislė ir buvo pavadinta 'Ivanausko rastinukė'. Lietuvoje žinoma nuo XIX a. pr. Viena iš labiausiai paplitusių veislių šiaurinėje vynmedžių auginimo zonoje. Prinoksta rugsėjo pradžioje, uogos – mažos, rūgščios, minkštimas gleivingas, tinka uogienėms, vynui, o vynmedžiai – sodyboms apželdinti.

OBELYNÉ HISTORY AND PRESENT

TADAS IVANAUSKAS (1882–1970) was a Lithuanian naturalist, writer, doctor of biological sciences, a professor and academician, a member of the Lithuanian Riflemen's Union (Lietuvos Šaulių sąjunga). His father was Leonardas Ivanauskas (1845–1919), an engineer, an associate of Dmitri Ivanovich Mendeleev; his mother was Jadwiga von Reichel (1857–1934); his brothers were Jerzy Iwanowski (1878–1965), a prominent Polish public figure, the Minister of Foreign Affairs of the short-lived Republic of Central Lithuania; Вацлаў Леанардавіч Іваноўскі (Vaclau Ivanouski, 1880–1943), the Minister of Education of the Belarusian People's Republic, and the burgomaster of Minsk from 1941 to 1943; Stanislovas Ivanovskis (1887–1970), an attorney in Vilnius; his sister was named Helena. He married his first wife Honorata Paškauskaitė-Ivanauskienė (1891–1949) in 1913, and his second wife was Marija Natkevičaitė-Ivanauskienė (1905–1996). His son was named Algis (1933–2013).

HOW THE OBELYNĖ GARDEN CAME INTO BEING, AND ITS PRESENT

In 1920, as the land of the Marva Manor near Ringaudai was being divided and sold off, Professor Tadas Ivanauskas bought 8 hectares. He built a home and other buildings at the site, and established the Obelynė botanical park. The name of the place came from the abundant wild apple and hawthorn trees growing on its steep slopes.

Ivanauskas began to plant his first trees and shrubs in Obelynė in 1920. At first, the naturalist planted local oak, spruce, linden and maple, and the following year, he planted a number of red oak and pin oak, and a silver maple. From 1923 to 1925, a horse-chestnut, a red-leaved variety of the European beech, several green ash (red ash), eastern arborvitae and several species of larch were planted. From 1930 to 1937, especially valuable exotic conifers were planted: white fir and silver fir, cedar and Balkan pine, Dahurian larch (Kurile larch), Canadian hemlock and western redcedar. With assistance from

the Forestry Faculty, many trees and shrubs were brought to Obelynė from abroad during the postwar years.

Thanks to Professor Tadas Ivanauskas, one of the most extensive dendrological collections in the country was created at Obelynė. The park's collection of plants consists of about 250–300 species and varieties of trees and shrubs. There are as many as 59 species and varieties of conifers in the collection: white fir, Siberian fir, European silver fir, balsam fir, Caucasian fir and Veitch's silver fir, 15 species of foreign spruce, 6 species of larch. The park's relics include a European yew and its hybrid conically-shaped variant, the Japanese yew, originally from the Far East.

Examples of trees that have lived on the planet for many millions of years also find a home at Obelynė, including a ginkgo and, since 1959, a dawn redwood. There are 250 species and varieties of deciduous trees in the park's collection: oak, birch, beech, hazel, 6 species of walnut, mulberry, hydrangea (hortensia), 5 species of bird cherry, angelica-tree and various bindweed (morning glory) plants. The Obelynė dendrological park is used by students of Vytautas Magnus University Agriculture Academy for field work and research. There are four ponds at Obelynė.

In 1958, the park was declared a natural monument. The park itself is located within the Kamša botanical-zoological reserve, and borders on the southern edge of the Kamša forest and the deep gullies of the Varžupis and Obelybė streams. The area amounts to about 4 hectares.

In 1969, reorganisation of the collection of plants was begun, in an effort to group the plants according to family and genus.

In 1986, the park was declared a natural monument of national significance.

Kaunas District Museum, in cooperation with the academic communities of the Faculty of Forest Sciences and Ecology of

Vytautas Magnus University Agriculture Academy, the Faculty of Technologies of Kauno kolegija (Kaunas University of Applied Sciences), the Lithuanian Institute of Horticulture in Babtai and Vytautas Magnus University Botanical Garden as well as community youth organisations, intends to renew the garden of varieties of apple trees planted, selected and bred by the professor at the homestead, restore the park to good order, and create educational programmes showing the uniqueness of Tadas Ivanauskas's Obelynė homestead and the treasures preserved there.

The naturalist Tadas Ivanauskas was born on 16 December 1882 in Lebidka, Voranava Volost, in what was then the Russian Empire (present-day Belarus).

Even as a child, Ivanauskas took an interest in the natural sciences. In 1901, he finished his studies at a gymnasium in Warsaw, and in 1903, at the 10th Boys Gymnasium in Saint Petersburg. From 1903 to 1905, he studied natural sciences in the Faculty of Physics and Mathematics at Saint Petersburg Imperial University. In 1904, he joined the Lithuanian society of Paris, "Lituania", and became its secretary. In 1909, he became active in the Society of Lithuanian Students in Saint Petersburg and was elected to be its head.

He studied in the Faculty of Natural History at the Sorbonne in Paris from 1905 to 1909, and received his degree. In 1909, he again entered Saint Petersburg Imperial University and completed his studies there the following year, receiving a diploma of the 1st degree in the natural sciences.

In 1910, Ivanauskas established and until 1915 led "Zootom", the natural sciences visual aids laboratory. In 1914 and 1917, he participated in scientific expeditions to the North (Murmansk, northern Norway, Archangelsk). In recognition of his well-made specimens, he was several times awarded gold medals and prizes. From 1916 to 1918, he worked in the Ministry of Agriculture in Saint Petersburg. In 1918, having returned to Lithuania together with his wife Honorata

Paškauskaitė-Ivanauskienė, in the village of Musteika (Varėna District) he and his wife established the first private Lithuanian school and taught there. From 1919 to 1921, he worked in the Agriculture Department in Kaunas.

In 1919, working with others, he co-founded the Nature Research Station. From 1919 to 1922, he was the Station's director. In 1922, he established the Museum of Zoology in Kaunas. In 1920, together with other forward-thinking scientists, he established the High Courses, from which in 1922 the University of Lithuania was formed, which later became Vytautas Magnus University. In 1923, together with Constantin von Regel, he established the Kaunas Botanical Garden. In 1929, he established the Ornithological Station at Ventės ragas (in Šilutė District). In 1937, together with others, he established Žuvintas Nature Reserve (now known as a biosphere reserve), and in 1938, he was one of the founders of the Kaunas Zoo. In 1933, he organised the first company of fur-bearing animal breeders, and established a fur-bearing animal farm at Obelynė.

From 1920 to 1922, he worked as a lecturer in the High Courses and as head of the Nature section. After the establishment of the University of Lithuania (later renamed Vytautas Magnus University), he was a professor in the university's Mathematics-Nature Faculty from 1922 to 1940. He was the head of the Department of Zoology and Comparative Anatomy (from 1929, the Department of Zoology). In 1922, Ivanauskas was awarded the pedagogical academic title of professor, and an honorary doctorate from the University of Padua (Italy). From 1928 to 1939, he was an instructor at the Alytus Higher Forestry School. In 1940, Ivanauskas received the degree of doctor of natural sciences. From 1941, he was a full member of the Lithuanian SSR Academy of Sciences. From 1940 to 1941 and from 1944 to 1956, he was a professor at Vilnius University and the head of the Department of Zoology. From 1942 to 1944, he was a professor in the Faculty of Forestry Science at Vilnius University. From 1943 to 1944, he was an instructor at the Vilnius Secondary Forestry School. In 1945, Ivanauskas

was recognised for his meritorious contributions to science in Lithuania. From 1945 to 1950, he was the director of the Institute of Biology at the Lithuanian SSR Academy of Sciences. From 1949 to 1951, he was a professor in the Department of Forest Management (later, the Department of Forestry) at the Lithuanian Agricultural Academy; from 1952 to 1954, he was the head of the Department. From 1954 to 1965, he was a professor at the Kaunas Institute of Medicine, and the head of the Department of General Biology. From 1956 to 1964, he was a professor in the Department of Zoology at Vilnius University. From 1965 to 1970, he was a professor in the Department of General Biology at the Kaunas University of Medicine.

Professor Ivanauskas wrote 37 books and brochures. His most important work was the three-tome “Birds of Lithuania”, for which he was awarded a state prize in 1959. He also wrote 2 textbooks, 15 scientific works, more than 600 articles in the periodicals “Gamta”, “Kosmos”, “Kultūra”, “Trinitas”, “Mūsų rytojūs”, “Mūsų girios”, “Tautos ūkis”, “Medžiotojas” and others.

The naturalist organised scientific expeditions to 12 countries. In 1923, Ivanauskas, together with his wife Honorata, organised the first “National Birds Day” as well as tree-planting festivals, during which the Petrašiūnai, Panemunė and Lampėdžiai pine forests and the slopes along the Nemunas River were planted.

From 1921 to 1939, he established and led the “Society of Rule-Based Hunting and Fishing”. From 1927 to 1938, he edited the magazine “Medžiotojas”. After becoming a hunter, he sought to raise the level of hunting culture, and propagated orderly hunting that did not disrupt the natural balance. The professor was an active supporter of the establishment of the Society for the Conservation of Nature.

Ivanauskas is considered a pioneer in wildlife conservation not only in Lithuania, but also in Europe. He was one of the first to discuss the harm to nature done by humans,

the necessity of protecting rare species and not damaging the environment.

The great naturalist, academician and professor Tadas Ivanauskas died on 1 June 1970 in Kaunas. He was buried in the Tabariškiai village cemetery, in Kaunas District. The headstone on his grave was designed by the architects Algimantas and Vytautas Nasvytis and made by the sculptor Stepas Šarovas.

In recognition of his founding of the Museum of Zoology, he was awarded the Order of the Lithuanian Grand Duke Gediminas, letters and certificates of appreciation, medals and other forms of recognition. A newly-discovered genus of insect was named *Ivanauskella* in honour of Ivanauskas. In 1963, Lithuanian Television ordered the making of a documentary film, “Iš dainų atskridę paukščiai” (directed by Petras Abukevičius), about Ivanauskas as the founder of the Žuvintas Nature Reserve.

Various images have been made in honour of Ivanauskas. A medal was made in 1930 (designer unknown). A bronze medal (designer Aloyzas Janušauskas) was made in 1977. A wooden bust of the professor was carved in 1978 by J. Grybauskas; the bust is now displayed in Kaunas at the Museum of the History of Lithuania Medicine and Pharmacy. On 25 April 1998, as part of the series “Žymūs žmonės” (*Prominent People*), a 50-cent postage stamp (artist Aušrelė Ratkevičienė) was issued in his honour. In 2002, a first-day cover (envelope) was issued as well.

On 16 December 1970, the Museum of Zoology in Kaunas was renamed in honour of its founder, Tadas Ivanauskas. In 1981, a memorial bust of the professor (sculptor Stasys Žirgulis) was unveiled at the museum, and on 16 December 1982, a memorial room was opened at the museum, along with an album containing 326 photographs.

In 1973, at the initiative of his adopted daughter Eleonora Baltuškevičienė, the Tadas Ivanauskas Memorial

Homestead-Museum was established at Obelynė, where the academician lived from 1927 to 1970. In 1997, a wooden memorial plaque, with a bas-relief and the inscription “Akad. Tadas Ivanauskas (1882 12 16 – 1970 06 01) Visą savo gyvenimą ir darbą pašvenčiau Lietuvai” (*I devoted all my life and work to Lithuania*) (folk artist Leonas Juozonis), was unveiled on one wall of the house-museum.

In 1979, a plaque was affixed to a wall on a house at the address V. Putvinskio g. 33 in Kaunas, commemorating the academician Tadas Ivanauskas, who had lived there. In 1991, a second plaque was unveiled, with a bas-relief and the inscription “Šiame name 1952–1970 m. gyveno akademikas Tadas Ivanauskas” (*Academician Tadas Ivanauskas lived in this house from 1952 to 1970*) (sculptor Jadvyga Mozūraitė-Klemkienė, artist Gediminas Pempė).

In 1982, marking the 100th anniversary of the birth of the scientist, a prize in his name was established, to be awarded every four years by the Lithuanian Academy of Sciences for important scientific work in the fields of biology and wildlife conservation.

The Lithuanian Ornithological Society established the Tadas Ivanauskas Prize for research and conservation work on birds. In 1991, at the proposal of naturalist and signer of the Act of Re-Establishment of the State of Lithuania, Professor Česlovas Kudaba (1934–1993), the Society of Students and Followers of Tadas Ivanauskas was established, the purpose of which was to carry on the wildlife conservation ideas of Tadas Ivanauskas.

On 11 December 1992, marking the 110th anniversary of the birth of Ivanauskas, the Department of Forestry and Wildlife Conservation at the Lithuanian Agricultural Academy named a room in honour of Professor Tadas Ivanauskas (No 412, the forest wildlife room, in the main building).

In 1992, a new street in Freda was given his name (by order No 1347 of 7 February 1992 of the Kaunas municipal government).

In 1998, a street in Ringaudai was named for Professor Tadas Ivanauskas (by decision No 50 of 26 August 1998 of the Kaunas District Municipality).

On 10 October 2001, at the Lithuanian Zoological Gardens (Lithuanian Zoo) (Radvilėnų pl. 21, Kaunas), a bust was unveiled with the inscription “Zoologijos sodo įkūrėjas profesorius akademikas Tadas Ivanauskas” (*Founder of the Zoo, Professor and Academician Tadas Ivanauskas*) (sculptor Algimantas Šlapikas, architect Algimantas Mikėnas).

On 12 December 2002, marking the 120th anniversary of the birth of Ivanauskas, a personal library-museum (room 101) in honour of Academician Tadas Ivanauskas was opened in the library of the Lithuanian University of Agriculture (now part of Vytautas Magnus University).

In 2009, Šilainiai Secondary School (now a primary school) (located at Vėtrungės g. 1, Kaunas) was renamed in honour of Tadas Ivanauskas.

“Tado Ivanausko Obelynės sodyba” (*Tadas Ivanauskas's Obelynė Homestead*), as a non-autonomous structural unit of Kaunas District Museum, was established on 18 June 2015 by Decision No TS-195 of the Council of the Kaunas District Municipality, “Regarding approval of the regulations of Kaunas District Museum”. At present, the memorial homestead consists of a residence-museum (registered in the Cultural Heritage Register on 25 March 1993), the gardener's house and aviary (in the Cultural Heritage Register since 31 October 2006), and a garden and park about 4 hectares in size (in the Cultural Heritage Register since 31 October 2006).

Zigmas Kalesinskas

OBELYNĖS ISTORIJA IR DABARTIS

Dizaineris Darius Petreikis

Lietuvių kalbos redaktorė Vilma Kasperavičienė

Vertėjas į anglų kalbą Jeffrey Andrew Clarke

Knygoje panaudotos nuotraukos:

fotografų Rymanto Penkausko ir Arūno Gliaudžio;

iš asmeninio Eleonoros ir Algirdo Baltuškevičių archyvo;

iš www.pixabay.com pagal „Creative Commons“ licenciją.

Išleido BĮ „Kauno rajono muziejus“

Pilies takas 1, Raudondvaris, LT-54127 Kauno r.

www.krmuziejus.lt

Spausdino KOPA

Tiražas 1807 egz.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

